

CIPER

OSNOVNI PODATKI

Uradno ime: Kipriaki Dimokratia (grško), Kibris Cumhuriyeti (turško), Republika Ciper

Državna ureditev: predsedniška republika z enodomnim parlamentom

Površina: 9251 km² (3355 km² turški del)

Število prebivalcev: 855.000 (2005)

Gostota poselitve: 90 preb/km²

Glavno mesto: Nikozija (grško Levkosia, turško Lefkosa)

Uradna jezika: grški, turški

BDP: \$20.028/preb (2005)

Denarni enoti: ciprski funt (CYP), turška lira (TRL)

Narodnostna sestava: Grki 77%, Turki 18%, drugi 5%

LEGA IN POVRŠJE

- Leži na istoimenskem otoku v V delu Sredozemskega morja, 65 km j. od turške in 100 km z. od sirske obale.

- Je 225 km dolg in 90 km širok otok, večinoma hribovit.

- JZ del obsega iz magmatskih kamnin zgrajeno hribovje Troodos → tu najvišji vrh Chionistra (tudi imenovan Olympus) - 1951m, proti S in V pa se prek nižjega gričevja spušča v osrednjo ravnino Mesaoria. Ta je po nastanku tektonska udorina med hribovjem Troodosom na J in Kirenejskim hribovjem na S, zapolnjena s terciarnimi in kvartarnimi naplavinami.

-Po S delu otoka se vleče 150km dolgo Kirenejsko hribovje, zgrajeno večinoma iz jurskih apnencev in se proti SV nadaljuje na dolg polotok Karpassos.

PODNEBJE

- Sredozemsko z vročimi poletji in milimi zimami. Večina padavin pade od novembra do marca, v osrednji ravnini 350-500mm, v hribovju do 1000mm padavin.

VODOVJA IN REKE

-Vodni tokovi so kratki in poleti večinoma presahnejo; najdaljša reka je Pedieos (100 km) - izvira v gorovju Troodos, teče proti SZ skozi ravnino Mesaorioo in skozi prestolnico Nikozijo, nato še bolj proti V, kjer se sreča z morjem v zalivu Famagusta.

TLA IN RASTJE

- Najrodovitnejša tla so na mlajših naplavinah v osrednji ravnini, vendar so precejšnja območja prizadeta zaradi erozije.

- Rastje v nižjih legah je makija, višje so ohranjeni ostanki nekdanjih gozdov (bor hrast, cipresa, libanonska cedra).

- Obsežne površine so pogozdili z borovci in evkalipti, tako da gozdovi pokrivajo že 20% površine.

CIPER – ENOTNA DRŽAVA?

-Ciper ni država, ki bi bila zanimiva samo iz vidika turizma ampak je izredno zanimivo tudi njeno politično in gospodarsko dogajanje

-Že nekaj desetletij je razdeljena tako politično, etnično in religijsko na dva popolnoma različna dela oziroma na dve državi. → kako je do tega prišlo, si moramo najprej pogledati **zgodovino**.

- Skozi zgodovino se je na Cipru zamenjalo precej vladarjev in sicer od Asirskih ljudstev preko Egipčanov in Perzijcev do Rimljanov.

-Do l. 1959 britanska kolonija

-Večinsko grško prebivalstvo si je prizadevalo za priključitev Grčiji, čemur so nasprotovali Turki na severu.

-Po osamosvojitvi 1960 država ni ostala dolgo enotna, trenja med skupnostma so se še povečala.

-Častniki iz vrst ciprskih Grkov so ob podpori vojaške hunte iz Grčije l. 1974 izvedli državni udar.

-Turčija je na S del otoka poslala svojo vojsko, da bi zaščitila tamkajšnjo turško skupnost.

Ciper se je razdelil na 2 dela, ciprski Turki pa so l. 1984 razglasili neodvisno Turško republiko Severni Ciper, ki je razen Turčije ni priznala nobena druga država.

- Danes skupnosti živita povsem ločeno: v J delu je 95 % Grkov, v S delu 99 % Turkov.

- Ločuje jih razmejitvena črta (t. i. Atilova črta), ob kateri so razporejene mirovne sile OZN.

- Pri prečkanju meje med S in J Ciprom pa je še vedno potrebno pokazati potni list.

GOSPODARSTVO:

- Tako kot je bila zgodovina na otoku zelo burna in raznolika pa tudi sedanost ni prav nič drugačna vsak kar se tiče gospodarskega dogajanja na Cipru.
- Gospodarstvo na Cipru, ki je dolgo veljalo za stabilno in je tujim vlagateljem omogočalo velike davčne olajšave se je v letu 2013 tako močno zamajalo, da je potrebovalo celo pomoč Evropske unije.
- Torej, delitev Cipra 1974 je prinesla velike gospodarske spremembe na dotlej pretežno kmetijski otok.
- Čeprav so v turškem delu ostali 1/3 tovarn, več kot 1/2 obdelovalne zemlje, 2/3 turističnih zmogljivosti in glavno пристanišče, si je J del v nekaj letih odlično opomogel, razvoj v S delu pa je zelo počasen.
- V 90. letih je Ciper postal pomemben davčni paradiz z ustrežno lego med Evropo in Bližnjim vzhodom.
- Kot je razvidno iz grafa, je danes večina prebivalstva zaposlena v terciarnem sektorju (77%)....

REPUBLIKA CIPER

- Kot vsaka druga republika ima tudi Ciper svojega predsednika republike, ki ga za 5 let izvolijo na splošnih volitvah, ta pa je hkrati tudi predsednik vlade. Njegova naloga je, da imenuje ter odstavlja ministre.
- Trenutni predsednik je Nicos Anastasiades.
- Enodomni Predstaviški dom ima po ustavi 80 članov, ki jih za pet let izvolijo na splošnih volitvah (56 poslancev voli grška narodna skupnost, 24 turška narodna skupnost, vendar turški poslanci že od decembra 1963 ne sodelujejo pri delu parlamenta).
- Volilno pravico imajo vsi ciprski državljani starejši od 18 let.

RELIGIJA

- Ciper znan kot ena najbolj vernih držav v Evropski uniji.
- Največ preb. Je grških pravoslavcev (78%), sledijo jim muslimani 18% in drugi 4% → to pa so verske manjšine: Judje, protestanti, rimokatoličani, maronitski in armenski kristjani ter anglikanci.

KMETIJSTVO

- Čeprav je v J delu kmetijstvo zdaj manj pomembno, kot je bilo, se je po delitvi otoka uspešno preusmerilo v pridelovanje zgodnjega krompirja in povrtnin ter južnega sadja za izvoz (pomaranče, limone, mandarine, grenivke).
- Pridelujejo še grozdje, tobak, in pšenico.
- Živinoreja je slabše razvita, predvsem za domače potrebe. Velik problem je pomanjkanje vode za umetno namakanje. 1993 so dogradili akvadukta iz Z hribovja proti Larnaki in Limassolu, 1997 pa so pri Dhekeliji odprli 1. tovarno za razsoljevanje morske vode.

RUDARSTVO IN ENERGETIKA

- Ciper je brez rud in fosilnih energijskih virov.
- v J delu pridobivajo sadro in bentonit.
- V antiki izjemno pomembna ležišča bakra so v celoti izčrpana.
- Skoraj vso električno energijo pridobijo v termoelektrarnah na uvožena tekoča goriva.
- Izkoriščajo sončno in vetrno energijo.

INDUSTRIJA

- V J delu sta najpomembnejši izvozno usmerjeni tekstilna in obutvena industrija, vendar ju vse bolj ogroža konkurenca vzhodnoazijskih držav.
- Ob koncu 80. let in kasneje so se ravili tudi: tobačna, kovinska industrija, živilska (predelava sadja in povrtnine, brezalkoholne pijače), farmacevtska, petrokemična (rafinerija nafte v Larnaki) in cementna industrija, tudi tekstilna in obutvena.

PROMET

- Posebnost otoka: nima železniškega prometa. Razvit je cestni, ladijski (5. država na svetu po količini ladij), letalski promet (mednarodni letališči Larnaka in Pafos).

TURIZEM

- Ob delitvi otoka je večina hotelov ostala v S delu otoka, vendar je tam nekdanji cvetoči turizem zaradi mednarodne zapore precej zamrl, nasprotno pa je v J delu doživel silovit razcvet in postal eno najpomembnejših dejavnosti (2,19 milijona tujih turistov).
- Načrtna je usmeritev v turizem srednjega in višjega razreda; največ turistov prihaja iz VB. Glavni središči sta Larnaka in Pafos.

- Otok je mogoče prevoziti v nekaj urah, obiskovalcu pa ponuja številne koticke za raziskovanje.
- Vse več možnosti se namreč odpira **za ljubitelje kolesarjenja in planinarjenja**.
- Ker pa se gorovje Trodos dviga dovolj visoko, je pozimi primeren tudi za **smučanje**, poletje pa je zaradi visokih temperatur idealno predvsem za plavanje.

NARAVNE IN KULTURNE ZNAMENITOSTI

KIRENIJA

- Romantično **pristaniško mestece** na S obali otoka
- Bizantinska trdnjava iz 10. st., kjer se nahaja najstarejša grška ladja, ki si jo kdajkoli izkopali
- Neokrnjene plaže

FAMAGUSTA (Mesto duhov)

- Območje na V obali otoka
- Dolge peščene plaže s kristalno čistim morjem
- Bogato z znamenitostmi:
  - srednjeveško obzidje z Othellovim stolpom iz 12. stoletja
  - katedrala Sv. Nikolaja
  - arheološki park Salamis

CIPER – ROJSTNI OTOK BOGINJE LJUBEZNI AFRODITE

- Legenda pravi, da je otok **rojstni kraj boginje ljubezni in lepote Afrodite**, o njenem rojstvu in večni mladosti pa obstaja več mitov, odetih v tančice skrivnostnosti, ki jih domačini radi pripovedujejo obiskovalcem.
- Nič nenavadnega torej ni, da se, v upanju, da bi ostali večno mladi, mnogi preizkusijo v plavanju okoli **Afroditine skale** ali umijejo z vodo iz **Afroditinih kopeli**.